

„Ik had graag schilder willen zijn” ..

Daar we 'n paar minuten moeten wachten, geeft ons gelegenheid om rond te kijken in de ruime salon, waar tal van schilderijen en andere met smaak gekozen en geplaatste kunstvoorwerpen het oog boeien en een bijzondere sfeer scheppen. We zien een mooi doek van Servaes, een van Saverijs... aan de andere muur een boeiend portret van een jonge vrouw, opvallend sterk van kleur. „Walschap” zien we, van 'n afstandje, in de rechter benedenhoek staan. Juist als we de voorletter willen gaan oeffenen komen Gerard Walschap en zijn charmante echtgenote binnen. „Bevalt het u? Het is van onze zoon Lieven”.

Daarmede is dan reeds het antwoord gegeven op de vraag, die ons op de lippen brandde. Want hadden we zojuist niet heel even gedacht aan de mogelijkheid, dat het van de hand van Gerard Walschap zelf was? We herinneren ons bij het zien van de signatuur (ja, dichterbij zien we duidelijk de voorletter L) immers opeens de woorden, die de schrijver vele jaren geleden op een lezing te Rotterdam sprak: „Ik heb altijd zo graag schilder willen zijn! Al mijn boeken zou ik willen geven voor één goed schilderij”....

Walschap knikt. „Zo heb ik het ongeveer gezegd, ja. Dat moet in 1935 zijn geweest, maar ik denk er nog steeds zo over”.

Dan onthult mevrouw Walschap, dat dat éne schilderij feitelijk al bestaat en ze wijst ons in de hoek van de salon een geschilderd portret, dat zeer zeker talent verraadt.

„We hadden thuis een ander portret van mijn moeder”, licht mevrouw toe: „en het ging mij erg aan het hart dat mijn zuster dat meekreeg. Om me te troosten zei m'n man: „Ik zal zelf een ander voor je maken” en hij heeft het gedaan ook, aan de hand van foto's”.

Op onze welgemeende lof haalt Walschap bescheiden de schouders op. „U ziet maar weer eens: de liefde kruipert waar ze niet gaan kan”, zegt hij.

Congo-reis

In een andere kamer, kleiner en intiemer met aan de wanden welgevulde boekenplanken en boven de open haard een groot en goedgelijkend portret van de schrijver, geschilderd door

Victor Dolfijn, wordt het gesprek voortgezet. We komen op de Congo-reis, die onze gastheer onlangs heeft gemaakt. In Maart van verleden jaar vertrok hij en eind Juli keerde hij terug.

„Ging u met de bedoeling er stof op te doen?”

„O neen, ik was vast van plan er geen woord over te schrijven. Maar ja... men is nu eenmaal schrijver en...”

„...U bent dus toch aan een Congo-roman bezig?”

Nieuwe roman

„Hij is al klaar en komt in het voorjaar uit”, is het ver-

„Is de moord het enig echt gebeurde?”

Walschap knikt. „Ja, maar de toedracht ervan was niet zoals ik die beschrijf. Ik heb alleen het feit benut. Hetzelfde geldt de opstanden zelf. Er zijn er tijdens de oorlog drie uitgebroken in Congo, veel omvangrijker dan de mijne. Ik heb ook die niet beschreven, doch me slechts op die feiten gebaseerd tot waarmaking van mijn verhaal, dat verder geheel is gefantaseerd.

„Ik ben pas aan het schrijven van 'n roman gaan denken tijdens de langdurige

„Mijn enige broer, Alfons, is 7 jaar in Congo geweest als missionaris. Hij was een uitstekend schrijver en door zijn talrijke brieven ben ik heel wat over het geheimzinnige land, dat Congo is, te weten gekomen. Vertellen kon hij ook prachtig en ik werd, toen hij terug was in Vlaanderen (helaas doodziek; korte tijd later is hij gestorven) niet moe naar hem te luisteren.

De kracht der verbeelding

„Ik zal u een typisch staaltje geven van de verbeeldingskracht van 'n schrijver. Ik zie de mensen en dingen, die ik me verbeelden moet omdat ze eenvoudig niet bestaan of buiten mijn gezichtskring liggen, vóór me. Welnu, we voeren dus de Congostroom af en passeerden, ongeveer op de evenaar, Coquilhatstad, de zetel van het vicariaat waar mijn broer bij behoorde. Ik wilde zo graag de post zien, waar hij het laatst gewerkt had.

„We arriveerden, ik keek rond en zei spontaan: „Hier ben ik eerder geweest!” Zelf was ik minstens even verbaasd over deze woorden als de paters, maar 't was zo: ik had dit reeds eerder gezien, hoewel ik er nooit geweest was. Ik sloot mijn ogen en wees: „Daar staat de kerk; er naast is een laag gebouwtje met 'n ronde poort; 't heeft twee vensters en het rechte was dat van de kamer van mijn broer. En daar staat de broedersschool, gebouwd van bakstenen die groter zijn dan die bij ons. Ook de voegen zijn breder en de pilaren zijn vierkant, anderhalve baksteen breed”. En zo beschreef ik voor de verbaasde paters het gehele complex, nauwkeurig en tot in de kleinste details.

„Pas later begreep ik: mijn broer had mij over zijn missiepost verteld, vijftien jaar geleden, en ik had dat zo goed in mij opgenomen dat ik alles vóór me zag en kon zweren dat ik er al eerder was geweest.

Gerard Walschap haalt nog enkele soortgelijke voorvallen aan; ook het omgekeerde overkomt hem wel: dat hij plaatsen of personen meent te herkennen, die achteraf alleen in zijn verbeelding blijken te hebben bestaan. En voor de tweede maal tijdens dit gesprek zegt hij: „Ach ja... men is nu eenmaal schrijver!”....

rassende antwoord. „De titel is „Oproer in Congo”. Ik heb er mijn gedachten over de koloniale problemen in verhaalvorm gestalte in gegeven. Ik had een concreet uitgangspunt: de moord op een missionaris, een pater van Duitse afkomst, die 40 jaar in Congo gewerkt had. De moord was juist gepleegd voordat ik arriveerde en vormde onder de blanken het gesprek van de dag. Deze misdaad, de weerslag ervan op blanken zowel als zwarten en het zoeken naar de daders — die, tussen haakjes, nooit gevonden zijn — vormen de kern van het verhaal”.

tocht op de Congostroom, maar liefst 1734 kilometer, dus van hier naar de Oeral, schat ik. Tien dagen heen en zeven terug zaten we op de boot, die alleen overdag voer. Ik zat veel in mijn kajuit en schreef stilletjes lange brieven naar huis, zo maar als tekenen van leven. Achteraf zijn ze me mooi van pas gekomen als „materiaal” voor de roman”.

„U was toch nog niet eerder in Congo geweest?” vragen we.

„Niet in werkelijkheid, wel in de geest”, antwoordt Gerard Walschap nogal raadselachtig. Direct licht hij toe: